

LBRIS

We know
books

0111136 0111135

ELIZABETH HICKEY s-a născut în Louisville, Kentucky, și a absolvit Masteratul în Arte la Universitatea Columbia. Debutul editorial cu *Sărutul pictat* (*The Painted Kiss*), roman dedicat lui Gustav Klimt, a entuziasmat criticii și cititorii, deopotrivă. Aceștia i-a urmat, în 2007, *The Wayward Muse*, o carte de ficțiune istorică dedicată lui Dante Gabriel Rossetti. În prezent locuiește în Portland, Oregon.

ELIZABETH HICKEY

Sărutul pictat

Ediția a II-a

Traducere din limba engleză și note de
IRINA CERCHIA

NEMIRA

1

Kammer am Attersee

21 octombrie 1944

Când am părăsit Viena, am luat cu mine un singur lucru: o servietă dintr-o piele groasă, cu închizătoare argintie. Am plecat pe grabă și a trebuit să las în urmă multe lucruri. Un dulap din lemn detrandafir pe care Koloman Moser l-a făcut special pentru mine. Colecția mea de costume. Una dintre faimoasele rochii Delphos de la Fortuny. O rochie Madame Vionnet galben-pal, din mătase, cu tăietură în bié. O pereche de șalvari Paul Poiret de culoarea safirului și niște saboți cu strasuri. Și picturile. Erau cele mai valoroase piese, însă erau prea mari și prea greoaie pentru călătoria cu trenul. Și, în clipa în care mi-am dat seama că nu pot fi transportate, mi s-a părut ridicol să iau cu mine metri de material, ac de pălărie, tăieturi din ziare sau reviste de modă. Ce urma să fac, să ridic un altar din rămășițele a ceea ce a fost cândva viața mea, în vreme ce picturile rămân în dulap, într-un apartament abandonat?

Nepoata mea Helene a făcut o listă cu lucrurile de care am avea nevoie, a împachetat câteva valize și a plecat să cumpere sfoară, ciorapi de lână și o alifie cu extract de camfor. M-am gândit că simte nevoia să-și ocupe timpul, că îi fac o favoare lăsând-o să pregătească ea totul, dar asta nu era decât o minciună inventată de mine, o scuză pentru catatonie mea

necruțătoare. Nu aș fi putut s-o ajut fiindcă, dacă aș fi făcut-o, ar fi trebuit să accept că într-adevăr plecăm.

Am pășit în tren ca și cum m-aș fi dus în capătul celălalt al orașului, să las servieta la o galerie de artă, și această a doua minciună a fost singurul lucru care m-a împiedicat să mă arunc pe șine. Mi-a fost teamă că voi muri fără să apuc să mai văd o dată orașul.

— De când ești tu așa teatrală? m-a întrebat nepoata mea, fiica surorii mele Helene și, de asemenea, tiza ei, care uneori îmi amintește mai mult de cealaltă soră, cea realistă, Pauline. Începi să semeni cu bunica. Nu plecăm departe și, din câte știm, războiul se va încheia în șase luni, a continuat ea, apoi mi-a întins o chiflă mare, cu un strat gros de unt la mijloc.

Trenul era plin de copii transpirați, care purtau palton peste haină și haină peste pulover, și femei care cărau ceainice, oale de supă și cuțite în boccele improvizate din cearșafuri. Femeile erau slabe și pe chipurile lor cenușii se citea o expresie sumbră. Deși probabil erau îmbrăcate cu cele mai bune haine ale lor, aproape toate aveau fustele pătate și rupte, jachetele copiilor erau cârpite cu petice neasortate, iar ața groasă, neagră, cu care erau cusute, nu făcea decât să accentueze condiția lor jalnică.

Am traversat încet orașul, trecând de periferie și apoi de orașele învecinate, oprindu-ne des ca să urce mai multe și mai multe astfel de familii. De fiecare dată când credeam că trenul este plin până la refuz, vedeam în fiecare gară o mulțime de oameni și știam că le vom face loc și lor. S-au îngărmădit toți în spațiul pentru bagaje; stăteau unii peste alții, ca niște boluri, unul în brațele celuiilalt.

Am trecut pe lângă dealuri aride, unde cândva creșteau struguri. Am trecut pe lângă câmpuri pline de noroi, unde înnoptau sute de oameni, care încercaseră să-și încropească un adăpost din bucăți de tablă sau ziare. Am trecut pe lângă cazărmile armatei. Camioane pline cu soldați umpleau drumurile.

I-am dat chifla mea unui băiețel fâlcos care stătea pe jos, lângă mine. A băgat-o pe toată în gură și părea că a înghițit-o fără s-o mai mestece. Recunoștința atât de înflăcărată a mamei lui m-a făcut să-mi fie rușine.

După cinci ore trenul a ajuns în gară, la două stații spre est de Salzburg, aruncându-ne în propriul exil. Nu pot să pretind că suntem aici pentru căldura verii: norii sunt de un gri metalic și lacul, rece ca gheața. Mestecenii sunt golași și tremură în bătaia vântului. Sus, în munți, ninge.

Mă simțisem însingurată printre lucrurile mele. Acum am atât de mult timp la dispoziție.

Îmi țin servieta de piele în dormitor, într-un dulap în stil Biedermeier. Tatăl meu a iubit epoca Biedermeier așa cum iubea o pipă bine făcută. Stă acolo, atât de frumos și corect lucrată, finisată, un fel de reproș pentru ceea ce eu nu sunt.

Uneori, după-amiaza, când cărarea care duce la lac este prea noroioasă chiar și pentru mine și când tunetele se aud prin vale ca și când cineva ar trage cu un mortar, sau, de fapt, poate chiar mortarul se aude în vale ca un tunet, nu pot să le deosebesc, îmi iau servieta din dulap și mă întind în pat. Pielea groasă este zgâriată, tocită, iar mirosul ei îmi amintește de trăsurile care se înșiruie de obicei în spatele catedralei Sf. Ștefan. Pare foarte nelalocul ei în așternuturile din dantelă pe care le am din copilărie. Am privit-o o clipă, mi-am plimbat degetele pe deasupra ei, de parcă ar fi fost o căprioară pe care o omorâsem, apoi i-am desfăcut închizătoarea și am răsturnat-o, astfel încât toate desenele au căzut pe pat. O sută douăsprezece, ca să fiu mai exactă. Am stat acolo, pe pat, lângă pipă, și le-am ridicat rând pe rând. Le-am pus în teancuri micițe, pe grupuri, și le-am aranjat în funcție de poziție, model și dată. Le-am sortat în ordinea preferinței, cele mai dragi deasupra.

Toate sunt diferite: unele sunt în cărbune, unele în creion cu mină de grafit și altele colorate, în ulei. Unele sunt cât palma mea, altele trebuie împăturite de mai multe ori ca să

incapă în servieta de piele. Unele sunt făcute pe hârtie groasă și poroasă, cu asperități, în vreme ce altele sunt realizate pe o hârtie subțire și netedă, care îmi alunecă printre degete și cad pe podea. Iar unele sunt degradate și fragile și se rup în mâinile mele ca dantela putredă.

Cu toate acestea, ele sunt la fel, fiindcă toate înfățișează niște femei dezbrăcate, în diferite ipostaze. Sunt făcute rapid, cu naturalețe, doar câteva linii, fără contur sau umbre, desenate pe nerăsuflăte într-un minut, două. Femei ușoare, goale, care parcă plutesc ca un fulg, ca niște personaje dintr-o carte de colorat pentru copii. Iată aici o femeie întinsă pe brațul unui divan, cu spatele ușor răsucit, într-o postură provocatoare. Aici, o femeie într-o rochie cu guler înalt și în cizme, care-și întinde mâna pe sub faldurile jupei ca să se atingă printr-o gaură din lenjeria ei. Aici, alta, o femeie cu o privire directă, care poartă ciorapi de mătase, portjartier și o bluză. Iar aici, desenul unei femei care stă întinsă pe spate, cu picioarele într-o parte și fesele tronând în centrul paginii, în vreme ce umerii și capul se micșorează și aproape nu se mai observă.

Știu numele tuturor acestor femei. Alma și Maria, Mizzi, Adele. Pe unele le cunosc foarte bine, pe lângă altele am trecut prin atelier, iar pe unele nu le-am văzut niciodată, dar m-am gândit la ele și am auzit atât de multe despre ele de-a lungul anilor, încât m-am simțit apropiată de fiecare dintre aceste femei. Știu totul despre viețile lor.

Când am spus că desenele sunt toate la fel, nu am fost chiar exactă. Unul este diferit. Acesta este cu un bărbat care îmbrățișează o femeie și îi întoarce fața spre privitor cu o expresie de fericire pură. Îl pun ultimul fiindcă mă doare prea mult să-l privesc.

Asta a fost tot ce-am putut să aduc din Viena, desenele lui Gustav. El niciodată nu s-a gândit prea mult la ele și nici nu le-a luat în serios, ca fiind artă, ci le-a considerat ceva pregătitor, un experiment, niște schițe, simple desene, de

probă. Dar acum ar putea fi singurele lucruri care să-l ajute să supraviețuiască, iar eu trebuie să o fac pe curatorul în lipsa unor lucrări mai importante sau măcar încheiate. Trebuie să le analizez în amănunt, să fac o paralelă și să le plasez într-un context istoric reprezentativ pentru cineva, cineva din viitor care ar putea fi interesat de ele. Între timp, rămân ale mele, sunt singură cu ele și le privesc ca să le țin în viață.

Ajung la birou pe pipăite și aprind lampa cu ulei. Mă îndrept spre măsuța de toaletă și mă așez în fața oglinzii. Am părul alb, dar încă este bogat și ondulat. Trăsăturile mele nu mai sunt la fel de pronunțate ca altădată. Un artist probabil ar omite câteva riduri de pe bărbie și de pe gât ca să nu mă rănească. Dar ochii mei au rămas la fel de pătrunzători ca la vârsta de doisprezece ani. Îmi scot piepteni din păr, piepteni din fildeș, care au fost cândva ai mamei mele și pe care tata i-a cumpărat din Veneția, și îmi las părul să cadă pe umeri. Păr de cotoroață, așa îi spune Helene. Crede că femeile, de la o anumită vârstă, ar trebui să-și taie părul foarte scurt, ca Gertrude Stein. Îmi spune asta foarte senină în timp ce se joacă cu coada ei împletită, neagră și bogată. Mă gândesc că, la șaptezeci de ani, își va schimba părerea, dar, cu toate acestea, îi spun doar că, atunci când voi muri, va putea să facă ce vrea cu mine.

Țepii periei mele cu spatele argintiu sunt îngălbeniți și înmuiați de vreme, așa că atingerea lor atât de slabă nu mai are niciun efect asupra părului meu incurcat. Deschid sertarul și scot o foarfecă.

Mi-aș putea cresta coapsa încercând să fac o gaură în umila mea lenjerie intimă. Pielea coapsei este subțire ca un șervețel. N-ar dura prea mult ca totul să se termine, o mică înțepătură care se va infecta, o mică otrăvire a sângelui. Aș putea despica țesătura din bumbac ca și cum aș desface o cutie. Decupajul ar cădea pe podea ca un fulg de hârtie. M-aș putea întoarce în pat și mi-aș desface picioarele, trăgându-mi faldurile rochiei peste șolduri. Mi-aș putea băga mâna-n

gaura pe care am făcut-o și mi-aș freca degetele în sus și-n jos. M-aș putea încadra în ipostazele care se regăsesc în portofoliu. Dacă aș face asta, probabil Gustav ar apărea în castanul roșu pe care eu i l-am făcut, privindu-mă ca Ioan Botezătorul. Aș poza pentru el cum nu am mai făcut-o niciodată în viața mea și el m-ar desena la fel cum le-a desenat pe toate.

Dar nu fac nimic din toate astea și nici Gustav nu apare. În schimb, pun foarfeca la loc în sertar, sting lampa și mă întorc în pat. Poate în somn voi reuși să mă întorc la Viena, în atelier. Poate în vis desenele de lângă pat vor deveni ceva mai mult decât niște bucăți fragile de hârtie.

FEMEIE CULCATĂ, NUD, 1888

În atelier e o după-amiază foarte friguroasă, dar gemulețele trebuie să fie deschise, astfel încât mirosul de terebentină și de alte substanțe chimice să nu otrăvească aerul. Gerta, cu oasele ușoare ca un pai și carnea albicioasă, de parcă ar fi acoperită cu parafină, ascunzându-și sânii cu palmele, așteaptă instrucțiuni.

Gustav nu îi vede goliciunea. Nu o vede ca pe o femeie. Pentru el nu e decât o problemă obositoare de lumină și întuneric, de geometrie, de cantitate.

— Poți să-ți prinzi un sân în palmă? Stângul, nu dreptul. Bun. Acum, poți să te întinzi pe salteaua de paie? Desfă-ți picioarele. Întoarce genunchiul puțin spre interior. Foarte bine.

Gerta face toate astea fără niciun comentariu, cu plictiseala răbdătoare a unei femei care se ajută de corpul ei ca să câștige bani. El o desenează iar și iar, articulațiile degetelor și genunchiul, coatele și abdomenul. Uneori pozează doar două minute, alteori o ține nemișcată și o jumătate de oră. Una după alta, Gustav întoarce foile din blocul de desen.

Deși este foarte devreme, soarele a apus și el lucrează cu fervoare ca să învingă întunericul care invadează încăperea. Când nu mai poate să continue, îi spune că este de ajuns. Ei i s-a făcut pielea de găină, iar carnea îi este de un alb bolnăvicios, mai puțin sub

unghiile de la picioare, unde este mov. A devenit din nou o femeie, ceva mai mult decât un simplu exercițiu vizual, dar, cumva, și ceva mai puțin de atât. Se urcă pe scară și închide gemulețele. Ea își pune combinezonul, ciorapii. Își încheie nasturii de la rochie și-și leagă cizmele. Pentru el, totul pare un efort inutil.

— Ți-ar plăcea să rămâi? o întreabă el, iar ea dă din cap că da.

În colțul încăperii se află un pat, iar Gustav o conduce într-acolo. Cât o dezbracă el, ea așteaptă cu capul sprijinit în mâna-i subțire. Se așază pe pat, lângă ea, îi desface nasturii de la rochie, până când este din nou goală. Apoi își plimbă palma pe pielea ei, ca o atingere de penel.

2

Când am împlinit doisprezece ani, am mers cu tatăl meu și cele două surori, Pauline și Helene, să vedem o procesiune imperială.

Pentru vienezi, o procesiune imperială este cel mai important eveniment din calendar. Este mai important chiar și decât Paștele și Crăciunul la un loc, iar vienezii sunt, de regulă, foarte credincioși. Era ca și când însuși Dumnezeu alesese să vină la Viena și să facă turul orașului călare. Pentru mine, un copil, să iau parte la un așa spectacol a fost cel mai minunat lucru pe care mi l-aș fi putut vreodată închipui.

Am coborât din apartament în stradă și ne-am luat după sunetul clopotelor care băteau la amiază la Catedrala Sf. Ana, din colț. Slab, ca un ecou, puteam auzi dangătul clopotelor de la Catedrala Sf. Ștefan, de la o milă depărtare. Bubuia aceeași melodie de Bach. Ne-am întors cu toții să ne uităm în sus, la fereastra de la al treilea etaj, unde stătea mama. Ea nu ar fi mers cu noi, indiferent cât de mult ne-am fi rugat să vină. Spunea că n-o ajută cu nimic să ia parte la un așa spectacol fastuos.

Clădirea noastră era atât de nouă, că încă se simțea mirosul de lemn de cedru și var. Era zugrăvită în galben, cu niște sirene de piatră înălțându-se grotesc din cornișe. Era încadrată de cele mai vechi și mai mici clădiri, ca o pisică uriașă jucându-se cu doi șoricei gri, pricâjiți.

Ne mutaserăm acolo în urmă cu un an dintr-un apartament mai ponosit, la câteva străzi depărtare. Tavanele erau atât de înalte, încât tata nu le putea atinge nici dacă se urca pe o